

OFTI 26

25–26.9.2008

Helsingfors universitet

ABSTRAKTSAMLING

SEKTIONSFÖREDRAG

Asplund, Stig-Börje
Pedagogiskt arbete, Karlstads universitet

NÄR BRYTPUNKTER UPPSTÅR

I min presentation kommer jag att lyfta fram några sekvenser där de mönster och drag som etableras i fordonspojkers litteratursamtal rubbas för några korta ögonblick. När pojkarna är involverade i dessa boksamtal verkar de i första hand vara inriktade på att nå en överenskommelse och en samstämmighet, och ett påstående eller en tolkning som ventileras accepteras nästan alltid okritiskt av de andra pojkarna. Jag kommer att diskutera vad som sker när dessa mönster bryts och då de tänkbara brytpunkterna uppstår.

I mitt arbete med en licentiatavhandling i Pedagogiskt arbete studerar jag fordonspojkers litteratursamtal. Studien har sin utgångspunkt i ett samtalsanalytiskt perspektiv och för att beskriva pojkarnas reception av de texter de har läst och som de samtalar om tar jag hjälp av några teorier från den receptionsteoretiska forskningen vilket är ett forskningsområde som intresserar sig för läsaren och läsprocessen.

Bister, Melina
Institutionen för nordiska språk och nordisk litteratur, Helsingfors universitet

INITIERING AV SAMTALSAKTIVITETER GENOM STÄLLNINGSTAGANDEN

I mitt föredrag kommer jag att diskutera hur övergångar mellan olika samtalsaktiviteter sker genom ställningstaganden. Ämnet utgör en del i mitt avhandlingsprojekt där jag undersöker hur finskspråkiga studerande i nordiska språk

tillsammans bygger upp muntliga gruppövningar i klassrummet. I analysen av gruppövningarna fokuserar jag på hur övergångarna mellan olika samtalsaktiviteter initieras. Som *samtalsaktiviteter* kallas här innehållsligt enhälliga sekvenser (samma samtalsämne). Som övergång definierar jag den situation då deltagarna med olika språkliga och icke-språkliga signaler visar att de vill byta ett samtalsämne till ett annat eller initiera ett nytt perspektiv till det pågående samtalsämnet.

Med ställningstaganden avser jag sådana turer där talaren uttrycker sin åsikt om eller sin inställning till något eller någon i samtalet (jfr Forsskåhl 2004). Sörlin (2008) definierar begreppet åsikt som ”en övergripande beteckning för yttranden genom vilka talaren direkt eller indirekt beskriver och/eller värderar företeelser (tillstånd eller tilldragelser) i en för deltagarna faktisk eller tänkt verklighet” (a.a.: 88; se också Schiffrin 1990 om *opinions*). I det följande presenterar jag ett exempel på hur en samtalsdeltagare (Iina på rad 5) initierar ett nytt perspektiv till samtalsämnet genom ett ställningstagande:

01 Nea: så att
02 Anneli: att språke ändras så mycky
03 Nea: mm:
04 (p)
->05 Iina: den här dialogen börjar ganska (p) ä: spontant sku ja säja
06 Nea: mm:
07 Noora: mm:
08 Nea: menar du då (p) att de saknas nånting
09 Iina: nej nej ja menar att de+e just bra sådär

Studenterna diskuterar olika dialogexempel ur läroböcker i svenska och i början av utdraget håller samtalsämnet (som handlar om språkliga drag i ett dialogexempel) på att ebba ut. På rad 5 initierar Iina ett nytt perspektiv till samtalsämnet när hon uttrycker sin åsikt om hur spontant dialogen börjar. I min analys kommer jag att diskutera vilken roll ställningstaganden spelar i den topikala utvecklingen i de muntliga övningarna – genom ställningstaganden kan deltagarna antingen initiera ett nytt samtalsämne, initiera ett nytt perspektiv till det pågående samtalsämnet (som i utdraget ovan) eller återgå till ett samtalsämne som behandlats tidigare under övningen. I samband med det kommer jag att diskutera vad studenterna tar ställning till – det pågående samtalet eller det skriftliga material som står till förfogande medan studenterna samtalar.

Litteratur:

- Forsskåhl, Mona 2004. Föredraget ”Kopulasatsen i evalueringens tjänst” vid OFTI 22, 17.-18.9.2004.
- Schiffrin, Deborah 1990. The management of a co-operative self during argument: the role of opinions and stories. I (Ed. Grimshaw) *Conflict talk. Sociolinguistic investigations of arguments in conversations*. Cambridge University Press. 241–259.
- Sörlin, Marie 2008. Att ställa till en scen. Verbala konflikter i svensk dramadialog 1725–2000. Skrifter utgivna av Institutionen för nordiska språk 73.

Bockgård, Gustav
Seminariet för nordisk namnforskning, Uppsala universitet

SAMKONSTRUKTIONER I DIALEKTINTERVJUER

I mitt föredrag kommer jag att diskutera samkonstruktionssekvenser i traditionella, äldre, inspelade dialektintervjuer, alltså sekvenser där två (eller flera) samtalsdeltagare – i det här fallet oftast intervjuaren och en sagesperson – tillsammans producerar en syntaktiskt sammanhängande enhet. Jag har två övergripande syften: för det första att komplettera den beskrivning av fenomenet samkonstruktion som finns i min doktorsavhandling (Bockgård 2004) genom att studera en annan typ av material; för det andra har jag det ”motsatta” syftet, att bidra till beskrivningen av dialektintervjun som kommunikativ verksamhet genom att jämföra samkonstruktionerna i detta material med delar av avhandlingsmaterialet.

Litteratur

Bockgård, Gustav, 2004: Syntax som social resurs. En studie av samkonstruktionssekvensers form och funktion i svenska samtal. (Skrifter utgivna av Institutionen för nordiska språk vid Uppsala universitet 64.) Uppsala.

Broth, Mathias
Institutionen för kultur och kommunikation (IKK), Linköpings universitet
&
Lundström, Fredrik
Humanistiska institutionen, Örebro universitet

EN BRYGGPROMENAD. OM RUMSLIGHET SOM EN INTERAKTIONELL RESURS.

I vårt föredrag kommer vi att fokusera på hur rumsliga aspekter av den fysiska omgivningen kan göras relevanta i samtal. Preliminära analyser av en 10 minuter lång videosekvens, där en hamnchef i en mindre båtklubb visar klubbens brygga för en ny medlem, visar på några av de sätt som bryggans form, storlek och placering kan orienteras emot av de två deltagarna. Analysen fokuserar på hur de två samtalande konstruerar sin "samtalspromenad" på bryggan som en sekvens av distinkta kontextuella konfigurationer, och där varje konfiguration inte bara återspeglar det nära förflutna, men också projicerar kommande handlingar. Genom att använda sig av en rad olika resurser, såsom samtal, inbördes plats, kroppsorientering, gester och talhastighet, kan deltagarna skapa en serie av relevanta rum för samtalet, aktivitetsgränser inom samtalet och en asymmetrisk relation mellan sig.

*Brumark, Åsa
Tullinge*

NÅGRA EXEMPEL PÅ BRUKET AV "ELLER HUR?" SOM RESPONS I SAMTAL

Under de senaste decennierna har en ökande social rörlighet påverkat människors språkbruk, kanske framför allt det vardagliga och informella samtalsspråket. Ett exempel på detta är troligen förändringen av diskursmarkören "eller hur" från att enbart användas som svarspåkallande påhångsfråga till att även fungera som bekräftande respons på ett tidigare yttrande. Spridda rapporter om detta bruk av "eller hur" i Sverige, liksom motsvarigheter i norskt material, insamlat sedan slutet av 1900-talet (Svennevig, 2007), och på anglosaxiskt språkområde i Londonungdomars samtalsspråk ("innit", se Andersen, 2001) tyder på att det kan röra sig om en företeelse i ungdomars och yngre vuxnas språk som fått spridning till allmänspråket.

I min presentation kommer jag att visa exempel på det nya bruket av "eller hur" från ett material bestående av samtal bland tonåringar och yngre vuxna. Materialet ingår i en större longitudinell undersökning med fokus på utvecklingen av returuttryck i samtal under 30 år.

*Evaldsson, Ann-Carita
Pedagogiska institutionen, Uppsala universitet
&
Sahlström, Fritjof
Helsinki Collegium for Advanced Studies*

KOMPETENSJÄMFÖRELSE I PRAKTIKEN: KONSTRUKTIONEN AV SOCIAL DIFFERENTIERING OCH MATEMATISKT KUNNANDE I VARDAGSINTERAKTION I KAMRATGRUPP

Studien utgår från en idag etablerad syn på barn som aktiva medkonstruktörer av lärande och socialisation, och bidrar till utvecklingen av kunnande inom detta område genom att studera barns uppvisade kompetens i "vardagsmatematiska" situationer. De data som används är videoinspelningar som under en veckas tid följt sjuåriga barn i så gott som samtliga situationer i deras vardag, både i och utanför skola. Resultaten visar att kompetensjämförelser med inslag av matematik är vanligt förekommande i de studerade barnens vardag. Av särskilt intresse är de sätt på vilka frågor man känner till svaret på ställs och besvaras, både i sig och i kontrast till motsvarande frågor genomförande i klassrum. Analysen visar också att "matematik" inte är förbehållet klassrummet, eller ens orienterat emot skola och klassrum, utan förekommer som en aktivitet i sin egen rätt.

*Forsman, Lotta, Hummelstedt, Ida, Pörn, Michaela, Slotte-Lüttge, Anna
Åbo Akademi
&
Sahlström, Fritjof
Helsinki Collegium for Advanced Studies*

SAMMA INNEHÅLL - OLIKA SAMMANHANG: MIKRO-LONGITUDINELLT LÄRANDE I
SJUÅRINGARS VARDAG

Ett konceptuellt och praktiskt problem inom samtalsanalytisk forskning om lärande är hur olika situationer skall hävdas vara relaterade till varandra. Den här presenterade studien presenterar och problematiserar hur detta kan göras på fruktbara sätt, inom ramen för samtalsanalytiska förståelser av mänsklig socialitet. De data som ligger till grund för studien är analyser av videoinspelningar som under en veckas tid följt sjuåriga barn i så gott som samtliga situationer i deras vardag, både i och utanför skola.

*Gunleifsen, Elin
Fakultet for humaniora og pedagogikk, Universitetet i Agder, Norge*

BRUK AV ATTRIBUTIVE POSSESSIVE KONSTRUKSJONER I TALEN TIL UNGE SPRÅKBRUKER I
AGDER – ET EKSEMPEL PÅ SPRÅKLIG VARIASJON OG ENDRING

Fokuset i dette foredraget vil ligge på bruk av attributive possessive markører i 3. person (både substantiv og pronomener som possessorer) i talemålet til unge språkbrukere i Agder. Resultatene ses i et kontrastivt perspektiv idét informanter fra to byer (Kristiansand og Arendal) deltar i undersøkelsen. Bakgrunnen for foredraget er forskningsresultater fra et feltarbeid hvor jeg intervjuet sytti 18 år gamle elever, og der 21 av disse også spilte et spill jeg utformet til dette formålet. Dataene er basert på 20 timers opptak av talemål og inneholder flere tusen possessive konstruksjoner. I presentasjonen vil jeg si litt om de metodiske utfordringene som ligger i det å innhente muntlig informasjon om talemålstrekk som er lavfrekvente. Dessuten vil jeg vise til den store variasjonen i bruk av flere typer possessiv markering av prototypisk possessivitet (dvs. possessive NP'er med en animat possessor og en inanimat possessum) i de aktuelle norske talemåla slik som *s*-genitiv (*Jons bil*), *ses*-genitiv (*Jonses bil*), *sin*-genitiv (*naboen sin bil*) og preposisjonsfrase med *til* (*bilen til naboen*). Forskningsresultatene viser noen interessante tendenser som jeg vil legge vekt på i dette foredraget. Jeg vil også prøve å kategorisere og dele inn variasjonen av possessive markører i ulike typer slik som 1) geografisk, 2) syntaktisk, 3) fonologisk and 4) individuell fundert variasjon.

Type 1) vil for eksempel vise at de tradisjonelle possessive formene (*ses*-genitiv) blir utfordret av nye possessive produktive *sin*-genitiver i begge undersøkelsesområder, noe som betyr at *hans bil* nå ofte har den lingvistiske formen *han sin bil*, men resultatene vil også vise noen betydelige forskjeller i det geografiske

omfanget av de lingvistiske endringene. I tillegg er det tendenser til bruk av andre analogiske kortformer av de possessive pronomenene i kun én av byene. Type 2) vil vise at *sin*-genitiven (som i *Per sin bil*) er oftere i bruk om det possessive uttrykket er plassert på slutten av setningen. Type 3) viser at bruk av possessive markører varierer med possessors utlyd. For eksempel blir *sin*-genitiven oftere brukt når possessor er substantivet *Jens* enn når det er *Kari*. Tendensene i type 2) og 3) er de samme i begge undersøkelsesområdene. Den individuelle variasjonen (type 4) ser ut til å være basert på topikaliseringsstrategier, noe som betyr at enkelte språkbrukere har en tendens til å legge vekt på possessum i det lingvistiske uttrykket.

Min presentasjon på OFTI 26-sammenkomsten vil gi mer inngående innsikt i bruken av possessive konstruksjoner og jeg vil prøve å peke på noen faktorer, både intern- og eksternlingvistiske, som kan være av betydning i språkbrukernes valg av possessiv konstruksjon.

Henricson, Sofie

*Institutionen för nordiska språk och nordisk litteratur, Helsingfors universitet
Svenska litteratursällskapet i Finland*

&

Lindholm, Camilla

Institutionen för nordiska språk och nordisk litteratur, Helsingfors universitet

REPARATIONER I PREPOSITIONSFRASER I TALAD SVENSKA

Inom projektet *Syntax of spoken Swedish and German* jämför forskarlag från Freiburg och Helsingfors svenskt och tyskt talspråk ur ett syntaktiskt perspektiv. Syftet med vår studie, som gäller reparationer i svenska prepositionsfraser, är att bidra till en större inblick i svensk reparationspraktik och svensk talspråkssyntax, men även lägga grunden för en framtida kontrastiv studie med tyskan (se t.ex. Uhmann 2001). En utgångspunkt utgörs av att prepositionsfraser i svenskt talspråk påvisats (t.ex. Bockgård 2003) vara en fast enhet som talarna orienterar sig mot att bevara.

För denna studie har vi studerat sådana självreparationer som initieras och utförs inom en TKE. Vi har endast tagit med reparationssekvenser som på något sätt ändrar turens syntaktiska utformning, och uteslutit strukturer som slopas till fördel för en helt ny formulering samt sådana sekvenser där inget element ersätts, utan endast upprepas.

Materialet för studien består av sammanlagt 200 reparationssekvenser, som excerperats ur en korpus bestående av 20 läkare-patientsamtal samt 60 lediga ungdomsintervjuer.

Vi har delat in reparationssekvenserna i fyra huvudgrupper enligt den plats i turen dit reparationen utgör en återgång: (1) återgång till prepositionen, (2) återgång till rektion, (3) multipla återgångar, (4) återgång till större enhet. Dessa fyra huvudgrupper kan vidare spjälkas upp enligt var reparationen initieras, medan den tredje analysnivån består av att se närmare på funktioner och betydelser.

Referenser

- Bockgård, Gustav, 2003: Samtalets byggstenar – ett teoretiskt och empiriskt bidrag till beskrivningen av olika syntaktiska enheters relevans i samtal. I: *Folkmålsstudier*. S. 41–80.
- Uhmann, Susanne, 2001: Some arguments for the relevance of syntax to same-sentence self-repair in everyday German conversation. I: Selting, Margret & Couper-Kuhlen Elizabeth (red.), *Studies in Interactional Linguistics*. S. 373–404.
-

Ivars, Ann-Marie

Institutionen för nordiska språk och nordisk litteratur, Helsingfors universitet

SYDÖSTERBOTTNISK DUBBLERING

Syftet med föredraget är att belysa olika aspekter på syntaktisk dubblering i dialektalt talspråk. Dubbleringen ges en vid tolkning som rymmer olika slag av dislokationer och finaldubblering, företeelser som i SAG 4 behandlas i kapitlet *Annex*. Den är ett aktuellt tema i pågående forskning i dialektsyntax i Norden och Europa (Scandiasyn, Edisyn).

Mitt dialektmaterial, det sydösterbottniska (sÖB), ger en rik provkarta på olika slag av dubblering:

1. Subjektsdubblering (eller initial resp. final dislokation), t.ex. Nä *brukleninjen, hon va svartt hon* 'brudklänningen, den var svart den', Lf *ja vila dåm sku få gå: tåmde ongg* 'jag ville de skulle få gå (till julkyrkan), de unga'.

Vilka andra satsled utöver subjektet som kan dislokeras kommer att undersökas närmare. Materialet ger prov på t.ex. adverbial med *dit* och *där* som kopior i den inre satsen, såsom Nä *i honde bru:dskoå:len, tår va no: starkt* 'i den där brudskålen, där var nog starkt', Lf *men i Loålby:jin, ti:t va vi ti Loå:lby:jin mytji* 'men i Lålby, dit var vi till Lålby mycket (och dansade)'.

2. Verbdubblering med *göra*, t.ex. Lf *spra:ngg onda jo:l ja no:* 'sprang undan gjorde jag nog'.

3. *Så*-dubblering, dvs. adjunktionellt *så*, i sÖB även efter nominalfras, t.ex. Nä *anin goå:lin nie:ret hisin vie:jin så e männ häimgoå:l* 'andra gården nerefter den här vägen så är min hemgård'.

4. Pronomendubblering (som även kan ses som final dislokation), t.ex. Nä *e va ju tenn ynny kri:je he tå* 'det var ju där under kriget, det då', Lf *ja a no: märkt he ja:g å* 'jag har nog märkt det, jag också'.

5. *Inte-* och *nog-*dubbling, t.ex. Nä *int va e så mo:lit int* 'nte var det så lätt, inte', Lf *men he jo: vi aldri förr i* 'men det gjorde vi aldrig förr, inte'; Lf *no minns ja namne no:* 'nog minns jag namnet, nog'.

6. Adverb-dubbling, dvs. *dit-*, *då-*, *där-* och *så-*dubbling, t.ex. Nä *tå ja kåmm i Bekkby* *tå mött ja on* 'då jag kom i Bäckby, då mötte jag henne (dvs. stoet)', Lf *vi ha: så trie:vlit me Mari: så* 'vi hade så trevligt med Maria, så'.

Den språkliga verkligheten är långt mer komplicerad än vad exemplen ovan kan förmedla. Föredraget avser att bringa reda i denna komplicerade verklighet i form av en översikt och en fördjupad analys av dislokationer och pronomendubblingar.

Junefelt, Karin

Institutionen för nordiska språk, Stockholms universitet

SOCIOKULTUR, AKTIVITET OCH INTERAKTION: FAKTORER AV STÖRSTA BETYDELSE FÖR BARNNS SPRÅK - OCH KOGNITIONSUTVECKLING

Studier av barns språk- och kognitionsutveckling har präglats av vetenskapliga konstruktioner, som rört fonologiska, morfologiska, syntaktiska, semantiska och pragmatiska nivåer, vilka enskilt har studerats. Men, det lilla barnet utvecklar sitt språk och sin kognition genom interaktion med en vuxen i olika sociokulturella – och för olika sociokulturer betydelsefulla – aktiviteter, där de lingvistiska nivåerna är sammanvävda och oftast implicit lärs ut. Skiljer sig de tidiga interaktionsätten åt vad gäller regleringar av barns beteenden i olika aktiviteter och i olika sociokulturer? Finns det utmärkande drag för vissa sociokulturer?

Syftet med följande studie har varit att undersöka hur tio mödrar till två-åringar från vardera Estland, Sverige och USA språkligt reglerar sina tvååriga barns beteenden.

De aktiviteter som studerats har varit måltid och problemlösning/pussläggning. Aktiviteterna har videoinspelats och sedan transkriberats så nära talspråket som möjligt med det normala alfabetet.

Materialet har sedan analyserats med utgångspunkt i mödrarnas sätt att språkligt reglera barnens beteenden. Analysvariablerna har varit yttrande/meningskonstruktioner av typen: frågor ("kan du sitta fint"), imperativer ("sitt fint") och deklarativer ("man ska sitta fint när man äter") samt vilka aspekter i barnens beteenden som reglerats.

Resultaten uppvisade, trots de få informanterna, såväl kvantitativa som kvalitativa signifikanta skillnader mellan de olika sociokulturerna. Kvantitativt dominerade imperativer hos de estländska mödrarna, deklarativer hos de svenska och frågor hos de amerikanska. Kvalitativt uppvisade materialet också skillnader vad gäller såväl reglering av bordsskick som pussläggning. Dessa empiriska exempel är flertaliga.

Såväl de kvantitativa som kvalitativa resultaten visar på att den världsbild, normer och värderingar som präglar en viss sociokultur också präglar det sätt på vilket

barn från olika sociokulturer regleras för att språkligt och kognitivt kunna dela sociokulturens intersubjektiva situationsdefinition av en viss aktivitet.

Kangasharju, Helena & Nikko, Tuija
Helsinki School of Economics

GEMENSAMT SKRATT I MÖTESINTERAKTION

Humor och skratt kan beskrivas som gemensamt konstruerad aktivitet i interaktion. I vår presentation kommer vi att behandla inslag av gemensamt skratt i mötessamtal mellan chefer och medarbetare. Vårt undersökningsmaterial utgörs av interna sammanträden vid två finsk-svenska fusionerade företag. Deltagarna är antingen finländare eller svenskar, och det gemensamma språket på alla sammanträden är engelska. Vår analys visar att skrattinslagen inte förekommer slumpmässigt utan är tydligt förknippade med vissa aktiviteter och behöver inte heller vara förknippade med humor. Allt som allt, skrattet kan ses som en mångfunktionell resurs som används av mötesmedlemmarna för flera aktivitetsspecifika ändamål.

Karlsson, Susanna
Universität Potsdam

LISTFORMATET I SVENSKA SAMTAL

Listformatets utformning och dess roll som interaktionell resurs har diskuterats av bl.a. Jefferson (1990, engelska), Lerner (1994, engelska) och Selting (2007, tyska). De visar att samtalsdeltagare orienterar sig mot listformatet, samt att listor utgör en interaktionell resurs för att hantera bl.a. överlapp och annaninitierad reparation. Hur listor utformas och används på svenska är förhållandevis outforskad (se emellertid Norrby 2002 för en genomgång av vissa återkommande listelement). I det här föredraget diskuteras med utgångspunkt i video- och audiodata listors prosodiska och syntaktiska utformning. Vidare berörs hur samtalsdeltagare använder gester som en resurs för att konstruera en lista som en helhet.

Jefferson, Gail. 1990. List construction as a task and interactional resource. In George Psathas (ed.) *Interaction Competence*. Washington D.C.: University Press of America. 63–92.

Lerner, Gene H. 1994. Responsive list construction: A conversational resource for accomplishing multifaceted social action. *Journal of Language and Social Psychology* 13: 20–33.

Norrby, Catrin. 2002. Svenska påhängsuttryck av typen *å så* och *eller nåt*. *Språk & Stil* 11: 183–210.

Selting, Margret. 2007. Lists as embedded structures and the prosody of list construction as an interactional resource. *Journal of Pragmatics* 39: 483–526.

Kolu, Jaana

Institutionen för främmande språk och översättningsvetenskap, Joensuu universitet

DISKURSMARKÖRER I UNGDOMSSAMTAL I HAPARANDA

I ungdomssamtal talar man ofta i munnen på varandra och samtalsdeltagarna tävlar om talturer och försöker fånga de andra ungdomarnas uppmärksamhet. Det är också viktigt för de unga att få bekräftelse från de andra ungdomarna i samtalet. I detta bidrag kommer jag att presentera olika medel som Haparandaungdomarna använder för de ovannämnda syften, t.ex. för att få andra ungdomars uppmärksamhet och kvarhålla talturen i talsituationer. Det är ofta fråga om dialog- eller yttrandepartiklar som kan ha ett appellerande syfte: *vetniva*, *hördu*, *hörni* (jfr Lindström 2008, 85–87). Ibland upprepas t.ex. *kolla* i samtalet för att man vill hålla turen och fortsätta med det som man håller på att säga. Enligt Lindström (2008, 87) kan diskurspartiklar innehålla också en vädjan till gemensam erfarenhet, kunskap och förståelse. Med hjälp av dem kan ungdomarna bygga upp solidaritet och samförstånd med varandra och bli bekräftade av de andra samtalsdeltagarna. Det finns dock också situationer, där ungdomarna ifrågasätter det som någon av samtalsdeltagarna har sagt. Hur försöker den vars åsikt har blivit ifrågasatt tackla situationen så att han eller hon inte tappar ansiktet framför de andra ungdomarna? Även *ba* är frekvent som citatmarkör i Haparandaungdomarnas samtal (jfr Kotsinas 1994, 81 ff.). Dessutom lånar ungdomarna i Haparanda diskurspartiklar från finskan, t.ex. *eikö* [’nej, utan jag menade’].

Kotsinas, Ulla-Britt (1994) *Ungdomsspråk*. Stockholm: Hallgren & Fallgren.

Lindström, Jan (2008) *Tur och ordning*. Introduktion till svensk samtalsgrammatik. Stockholm: Norstedts Akademiska Förlag.

Landqvist, Mats

Södertörns högskola

INTERAKTIONSMÖNSTER I POLITISK DIALOG OM MILJÖKRISER

Det här föredraget handlar om analys av svenska riksdagsdebatter om Östersjöns miljöförstöring, med fokus på deltagarnas retoriska och språkliga val. Materialet är hämtat från riksdagsprotokoll från 1991–2007.

Miljöproblem och kriser kan förväntas uppta allt större utrymme i den offentliga debatten, något som aktualiserar behoven av att bättre förstå hur kriser hanteras på politisk nivå. I riksdagsdebatter behöver kommunikativa ramar för debatt och interpellation förstås bättre om vi ska förstå vilka möjligheter för utveckling och medvetenhet hos debattens deltagare som kan förväntas. Det kan vara viktigt att förstå hur kognitiva faktorer, som kunskapsnivå, upplevda normer för interaktion och betydelse förändras och utvecklas över tid, i förhållande till krisens utveckling (se t

ex van Dijk 2004). Vilken är relationen mellan retorisk situation och problemlösning inom den krishantering som debatten implicerar?

Utgångspunkten för analys har varit ämnesspecifika och koherenta delar av debatten, där koherenta och betydelsefulla delar av debatten sorterats ut för fortsatt analys, t ex från ett språkhandlingsperspektiv. De olika delämnena som introduceras och utvecklas under samtalet har jämförts med varandra för att hitta genrerelaterade mönster för dialog, t ex hur särskilda frågor hanteras i interaktion, hur delämnena relaterar till huvudfrågan om miljöförstöring och används strategiskt, hur enighet åstadkoms/hur polaritet bibehålls, vilka konsekvenser svårigheter i interaktionen leder till osv.

Resultaten hittills visar på viktiga ämnesväxlingar i debatterna. Det finns också viktiga skiftet i hur frågor hanteras i interaktion, både med avseende på stil och på genreanvändning. Sättet att debattera miljökriser på i den svenska riksdagen under senare år ser ut att vara mer abstrakt än tidigare, mer specifik och expertlikt, mer konfronterande och med fler metaargument än tidigare. Det kan tolkas som en större medvetenhet hos deltagare och allmänhet, men även som högre krav på effektiv och professionell problemlösning.

Liljestrand, Johan
Uppsala

INSTITUTIONAL IDENTITIES IN THE SWEDISH PRE-SCHOOL CLASS

In the last year of the Swedish pre-school the official aim is to connect the pedagogical activities to both the forthcoming goals of school and to the tradition of the former preschool pedagogy. In the interaction between children and the pre-school teachers, such goals becomes complex. The aim of this presentation is to focus on how children's social identities is shaped in activities which is instructional; i.e. there is supposed to be a correct performance to be made by the children, which the pre-school teacher knows but the child does not master yet. One important question is if, and in what sense the analysis of such activities can claim to demonstrate that the institutional identity of being a student is achieved in the pre-school. When is a student?

Lindström, Jan
Institutionen för nordiska språk och nordisk litteratur, Helsingfors universitet

FRÅGEFORMADE KONDITIONALSATSER. EN VERKSAMHETSBEROENDE KONSTRUKTION?

Den här presentationen utreder kontextuella villkor för användningen av den så kallade frågeformade konditionalsatsen, som i grammatiker nämns som ett alternativ till den partikelinledda satsen, t.ex. *Regnar det, ställer vi in matchen; Om det regnar,*

ställer vi in matchen. När man studerar bruket i samtalspråk finner man dock indikationer på att det inte råder total fri variation mellan konstruktionstyperna. Den frågeformade konditionalen används speciellt när talaren vill formulera någon allmän praxis, rutin eller konklusion. Konstruktionen utgör då en resurs i verksamheter där den ena talaren tar en expertroll, såsom i utdraget nedan där en miljörådgivare (A) talar med en jordbrukare (F):

- A: Vi tittar ju på hur närings- hur mycke näring de ä: i marken,
F: Aja.
A: **Äre väldigt näringsrikt** så äre ju så att nära få: växter
klarar sej väldigt bra: å konkurrerar ut dom andra.
F: A_i

I min diskussion av konstruktionstypen utgår jag från exempel på olika funktionella och dialogiska kontexter för bruket. Exemplet ovan är hämtat från Ljunggren Bergeå, Hanna (2007), *Negotiating Fences. Interaction in advisory encounters for nature conservation.*

Linell, Per
Institutionen för kultur och kommunikation, Linköpings universitet

REACTIVE CONSTRUCTIONS IN SWEDISH

Some grammatical constructions are *formally designed* to be used in utterances that are responsive to particular types of prior utterances, and/or projective of particular types of possible next utterances. What I call *reactive constructions* are a subclass of (formally designed) responsive constructions. By the use of a reactive construction the speaker reacts to (or against) a particular word or expression (X) as used in a prior utterance by self or other. The speaker reacts to this usage by a repetition of the word/expression X, usually reaccentuated, in the pre-front or front field of a new utterance or turn (TCU). Most reactive constructions put this repeated X in a grammatical frame of some kind, and this is often followed by an account of why the speaker regards the situated use of X, in the previous utterances, as more or less inappropriate.

There are a number of special reactive constructions in Swedish, and presumably in other languages (e.g. German) too. One which has been fairly thoroughly researched is the so-called *x-och-x* ("x and x") construction (Lindström & Linell, 2007). Here is an example (x in **bold**):

(1) FLYTTA Å FLYTTA (SAM:V1: 989ff)

1. G: sen så beslagt_{os} huse å (0.5) dom **flytta** tilbaka
then so confiscate+PRET+PASS house+DEF and (0.5) they move+PRET back
"then the house was confiscated and (0.5) they **moved** back"

2. ti (0.7) ti Hamburg (å)
to (0.7) to Hamburg (and)
to (0.7) to Hamburg (and)”
3. M: nå **flytta å flytta** men ja menar va (.)
PRT move+PRET and move+PRET but I mean+PRES what (.)
”well (nå), **moved and moved** but I mean what
4. fan kan du göra
the devil can you do(INF)
(.) the hell can you do”

In this paper I shall explore another reactive construction, which I tentatively call $X_{aux}X_{aux}$ (Linell & Norén, fc.). It consists of two copies of a finite auxiliary or pseudo-auxiliary (= X; without any interjacent “and”), and occurs in the front field of an utterance following another utterance where this X has occurred (as an auxiliary) in the same tense form. Here is an example:

(2) VÅGAR VÅGAR (A and B have had a leakage from a pipe which resulted in a flooding of the flat they have rented. They have installed radiators to dry the floors out. In the morning of the following day, they are going on an excursion with C, who has come to pick them up:)

1. A: **vågar** vi lämna elementen på när vi åker bort?
dare+PRES we leave radiators+DEF on when we go+PRES away
“do we **dare** to leave the radiators on when we go away”
2. C: **vågar vågar** ni väl men de behövs inte
dare+PRES dare+PRES you PRT but it need+PRES+PASS not
“**dare** you do I s’pose but it is not necessary”

In my presentation I shall discuss the syntactic, sequential and semantic-pragmatic properties of this construction, and compare it to other reactive constructions in Swedish, notably *x-och-x*. I also hope that we will have an opportunity to discuss what the German counterparts of these constructions might be.

References:

- Lindström, J. & Linell, P. 2007. ”Roli å roli”: X-och-x som samtalspraktik och grammatisk konstruktion. I: Engdahl, E. & Londen, A.-M. (utg.), *Interaktion och kontext*. Lund: Studentlitteratur. 19-89.
- Linell, P. & Norén, K. 2008/fc. ”Vågar vågar ni väl men...”: *Initiala finita dubbla hjälpverb* och andra reaktiva konstruktioner i svenskt samtalspråk (och annat interaktivt språkande).

Musk, Nigel

Institutionen för kultur och kommunikation (IKK), Linköpings universitet

SAMTAL OCH INTERAKTION KRING ATT SÖKA INFORMATION PÅ NÄTET I ENGELSK- UNDERVISNINGEN PÅ HÖGSTADIET

Internet erbjuder idag nya möjligheter till språkinläring. Frågan är vilka språkliga praktiker som växer fram i samspel med digitala medier och i interaktion med andra. För att kunna svara på frågan om huruvida – och i så fall hur – elevernas språkfärdighet i engelska understöds av deras nätanvändning måste man först identifiera vilka processer som ingår i nätbaserade aktiviteter. Den här datapresentationen undersöker dessa processer genom att analysera både samtals- och datormedierad interaktion som genereras av en klassrumsaktivitet i engelskundervisningen i årskurs 8 där informationssökning på nätet står i fokus.

Det här arbetet ingår i ett större samarbetsprojekt som handlar om lärande, interaktion och minne (LINT – Learning, Interaction and the development of narrative knowing and remembering) som finansieras av Knut och Alice Wallenberg Stiftelsen, Riksbankens Jubileumsfond och Vetenskapsrådet.

Norén, Niklas

Institutionen för kultur och kommunikation, Linköpings universitet

RESPONSIVA FRÅGOR I INTERAKTION. GRAMMATISKA, EMOTIVA OCH INTERAKTIONELLA ASPEKTER.

En studie visar att responsiva frågehandlingar av typen "gjo:rde r↑u de." eller "ha::r hon ↑inte de" har vissa syntaktiska, lexikala och prosodiska egenskaper som gör att dom kan analyseras som samtalsgrammatiska konstruktioner som är designade för att passa in i en specifik lokal interaktionell kontext, dvs. när talaren responderar på något i den föregående turen och samtidigt demonstrerar att responsen innefattar någon form av affektivt innehåll. Responsiviten åstadkoms delvis via den grammatiska designen, med en rogativ V1-syntax uppbyggd av indexikala element som är parasitiska på den föregående turens språkliga utformning. Frågan återanvänder vissa element från föregående tur (t.ex. kopulaverb), förändrar vissa element (t.ex. huvudverb blir 'göra') samt utelämnar vissa (t.ex. adverbial). Bidragande till den responsiva designen är även att den kraftigaste betoningen är placerad på det initiala verbelementet och att en markerad pitchhöjning är placerad på den tredje stavelsen i turen.

Alla responsfrågor med motsvarande formella drag är dock inte emotivt laddade. Det emotiva dimensionen av turer med denna språkliga form kan i viss mån kopplas

löst till (främst) den prosodiska yttrandedesignen, men för att avgöra huruvida yttranden av detta slag är emotivt laddade måste man titta på *den omgivande interaktionella kontexten* för att se om deltagarna själva hanterar den sekvens som responsfrågan ingår i som emotivt laddad. Preliminära resultat från den aktuella studien visar att samtalsdeltagare aktivt orienterar sig mot emotioner genom att behandla den sinsemellan i det efterföljande samtalssegmentet.

*Ottesjö, Cajsa
Uddevalla*

VAD TILLFÖR KROPPEN SAMTALET? ETT SAMARBETE MELLAN SAMTALSFORSKARE OCH KOREOGRAF FÖR ATT UTVECKLA NOTATIONSSYSTEM FÖR KROPPSRÖRELSE I INTERAKTION.

Jag kommer att presentera ett arbete som inleddes i juni 08 mellan en koreograf, en samtalsforskare och ytterligare en person intresserad av notation-transkription. Vi utforskar möjligheterna att komplettera den vanliga samtalsanalytiska transkriptionen med Laban-notation för dans. Föredraget kommer att presentera det hittillsvarande arbetet och diskutera de möjligheter en kombination av de båda systemen öppnar före en djupare analys av kroppens roll i samtalet. Min egen del i projektet har inspirerats av Chuck Goodwins SS17-föreläsning och hans överiga arbete om semiotiska resurser.

*Plejert, Charlotta
Institutionen för kultur och kommunikation, Linköpings Universitet
&
Samuelsson, Christina
Institutionen för klinisk och experimentell medicin, Linköpings Universitet*

VAD HÄNDER I FJÄRDE TUREN? EN JÄMFÖRELSE AV OLIKA SAMTALSDATA MED PERSONER MED KOMMUNIKATIVA FUNKTIONSHINDER.

Studien presenterar preliminära resultat från analyser av funktionen hos fjärde turen i olika kommunikativa projekt. Data består av kliniska såväl som vardagliga samtal som involverar personer med kommunikativa funktionshinder (barn med språkstörning och vuxna personer med afasi). Undersökningen är en delstudie inom ramen för ett större projekt där samkonstruktion av förståelse i interaktion med personer med kommunikativa funktionshinder står i centrum.

INANDINGEN SOM KULTURELLT INTERAKTIONSFENOMEN 2

I 1993 publicerede Auli Hakulinen en svensksproget artikel hvori hun redegjorde for sine studier af ytringer udtalt på indånding i finske samtaler. Der var tale om præliminære observationer og i afslutningen siger Hakulinen "Jag anser att jag med denna uppsats bara har öppnat spelet, och bollen går nu till de andra samtalsforskarna" (Hakulinen 1993: 62). Det er den bold jeg her forsøger at gribe og spille videre.

I mit foredrag vil jeg præsentere min undersøgelse af det fænomen som Hakulinen analyserer mest indgående i sin artikel, det hun kalder "inspiratoriska responser", specielt 'joo' ('ja' på indånding). I danske samtaler finder man mange tilfælde af responspartiklen '.hja' ('ja' på indånding) og også ganske mange tilfælde af '.hnej' ('nej' på indånding), mens man slet ikke finder noget der svarer til finsk '.ei .muutku

.vaihtanu .konetta' ('inte annat än bytt plan', hvor alle ord udtales på indånding, Hakulinen 1993: 53,64) og heller ikke tilfælde af 'mm' udtalt på indånding. Undersøgelsen vil have relevans for svensk og nordisk samtaleforskning da tilsvarende fænomener findes i svensk og de andre nordiske sprog.

Jeg vil give en kort redegørelse for fænomenets udbredelse: Det er dokumenteret i finsk, svensk, norsk, islandsk, dansk og nordtysk og findes angiveligt også i former af engelsk som er påvirket af nordisk sprogkontakt. Det bruges oftere af kvinder end af mænd, men ikke udelukkende. Det er ikke begrænset til private dagligdags situationer (sådan som det lader til at være tilfældet i Hakulinens data), men anvendes også i såkaldt institutionelle kontekster.

Mit hovedfokus vil imidlertid være de indåndede responspartiklers interaktionelle funktioner, ligesom det er tilfældet i Hakulinens artikel. Min undersøgelse er baseret på ca. 150 forekomster i et korpus på ca. 10 timers autentiske danske samtaler i forskellige situationer. Den bekræfter Hakulinens resultater, herunder at disse responspartikler anvendes ved afslutning af sekvenser, bl.a. som et signal om at taleren "trækker sig ud", som kvittering efter svar, samt som akkompagnement. Derudover tilføjer nærværende undersøgelse nye observationer: Indåndede responspartikler anvendes hyppigt som modtagerrespons i sidesequenser og som fortsættelsesacceptsignaler ("continuers"). I begge tilfælde finder man også ekspiratorisk (vanligt) 'ja'/'nej' og 'mm,' men distributionen af de forskellige partikler antyder at de indåndede partikler har særlige funktioner, bl.a. (1) at angive at den information som modtages, ikke på nogen måde er ny eller overraskende og (2) at angive at den som ytrer responspartiklen, ikke tager stilling, eller stærkere formuleret, undlader at tage stilling. Oplægget bliver afholdt på forståeligt svensk, mens handouts og eventuelle slides vil være på dansk, dog med engelske eller svenske oversættelser af samtaleeksempler.

Reference

Hakulinen, Auli (1981): 'Inandingen som kulturellt interaktionsfenomen'. In: Ivars, Lehti-Eklund, Lilius, Londén, Solstrand-Pipping (eds.): Språk och social kontext. Meddelanden från Institutionen för Nordiska Språk och Nordisk Litteratur vid Helsingfors Universitet. Serie B:15. Helsinki: Institutionen för Nordiska Språk och Nordisk Litteratur vid Helsingfors Universitet, 49-67.

Svennevig, Jan

Inst. for nordiske og lingvistiske studier, Universitetet i Oslo

LEDERES TILBAKEMELDING I MØTER

En vanlig aktivitet i ledelsesmøter i private virksomheter er at de ulike avdelingslederne presenterer status for sin avdelings virksomhet den siste tiden. Dette innlegget er en analyse av hvordan øverste leder, administrerende direktør, gir tilbakemelding på slike presentasjoner i en internasjonal avdeling av et stort norsk firma. Jeg identifiserer 4 typiske komponenter i slike tilbakemeldinger, nemlig oppklaring, diagnose, evaluering og anvisning av framtidig handling. Jeg vil særlig ta opp kjennetegn ved tilbakemeldinger ved rapportering av dårlige nyheter, slik som manglende måloppnåelse. I slike tilfeller realiserer tilbakemeldingene ulike lederroller og lederstiler, fra det hierarkiske til det egalitære, og fra det autoritære til det samarbeidende.

Sörlin, Marie

Högskolan för lärande och kommunikation – Högskolan i Jönköping

”JO, SÄGER JAG” – OM ANFÖRINGSSATSEN ”SÄGER JAG” I KONFLIKTSEKVENSER

Olika fraser og konstruktioner som bl.a. indikerar talarposition har på senere år belysts inom den samtalsgrammatiska forskningen (se t.ex. Karlsson 2006, Lindström 2008). I mitt föredrag kommer jag att behandla anföringssatsen ”säger jag” (med varianter som ”säger jag dig” og ”sa jag”). Jag intresserar mig för mönster i denna sats turinternerna og sekventiella placering og kommer särskilt att belysa satsens förekomst og funktion i konfliktsekvenser.

Undersökningsmaterialet består av dramadialog, närmare bestämt trettio dramer från de tre senaste seklerna vilka ingår i korpusen *Svensk dramadialog*. I följande utdrag ur pjäsen *Natten är dagens mor* av Lars Norén är makarna Elin og Martin oeniga om huruvida Martin har betalat amorteringen på livförsäkringen. Utdraget visar ett exempel på anföringssatsen ”säger jag” (markerad med fetstil).

ELIN Du har inte betalt amorteringen på livförsäkringen på åtta månader.

MARTIN Vad är det du säger? Har jag inte! Vad menar du med det? Har du gått i mitt personliga arkiv? ... Det har jag visst det. Det kan du skriva upp.

ELIN Nej.

MARTIN Jo, säger jag.
ELIN Nej, Martin.

Referenser

- Karlsson, Susanna, 2006: Positioneringsfraser i interaktion. Syntax, prosodi och funktion. Göteborgsstudier i nordisk språkvetenskap 5. Göteborg.
- Lindström, Jan, 2008: Tur och ordning. Introduktion till svensk samtalsgrammatik. Stockholm.
- Norén, Lars, 1983: Natten är dagens mor. I: Två skådespel. Stockholm.

Telenius, Johanna
Helsinki School of Economics

ROLE OF QUESTIONS IN PROFESSIONAL MEETINGS

In this presentation, my intention is to demonstrate how questions - or what on surface level and syntactically are typically understood as questions - are used for other purposes than seeking information. They seem to be used as much for challenging and evaluating, and in this way for displaying the level of knowledge of the questioner. Questions are also a way to pursue new agendas and thus lead to negotiations on the validity of the epistemic stance of the participants. Questions are asked within the epistemic scope of the questioner, in the questioner's domain of knowledge, and the participants are also institutionally orienting to claims on knowledge about what is being asked.

In my study, I am not looking only into the question or not even the question/answer adjacency pair, but rather into the larger exchanges of talk triggered by the question. The data comes from company-internal meetings among software professionals. The purpose of the meetings in my data is make decisions on a product's software architecture. Firstly, a quick analysis reveals the abundance of questions in these meetings. Secondly, the questions demonstrate that the true purpose seems rather to be sharing information and demonstrating one's own knowledge than asking for information. Thus, questions are used to make indirect knowledge claims that can be seen as a part of building a common understanding about the decision to be made.